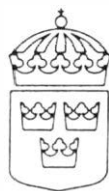

Motion till riksdagen

1987/88:Jo25

av Carl Bildt m. fl. (m)

med anledning av prop. 1987/88:85
om miljöpolitiken inför 1990-talet

Mot.
1987/88
Jo25

Innehållsförteckning

	Sida
1 Sammanfattning	1
2 Naturresurser och naturvård	3
3 Skydd och vård av hotade arter	3
4 Friluftsliv	4
5 Utvidgning av vissa nationalparker	4
6 Skötselplanefrågor och översyn av naturvårdsobjekt	4
7 Mark för naturvård	5
8 Luftföroreningar och förurning	5
8.1 Koldioxidutsläpp	5
8.2 Svavelutsläpp	7
8.3 Kväveoxidutsläpp	8
9 Ett miljövänligt transportsystem	10
10 Teknisk utveckling viktig	11
11 Havsföroreningar	11
12 Skydd för ozonskiktet	13
13 Miljöskador m. m.	14
14 Radon i bostäder	14
15 Internationellt miljösamarbete	15
16 Miljömärkning	16
17 Miljökonsekvensbedömningar	16
18 Ekonomiska styrmedel	16
19 Resurser	17
20 Åtgärder för att rena Dalälven	18
21 Hemställan	18

1 Sammanfattning

Regeringen har presenterat sin miljöpolitik i en proposition med rubriken Miljöpolitiken inför 90-talet. En allvarig brist i denna miljöpolitik är att regeringens perspektiv inte tycks sträcka sig längre än till 1990-talets mitt.

I många avseenden är regeringens föreslagna åtgärder otillräckliga. Regeringens förslag för att begränsa svavelutsläppen genom att sänka svavelhalten i tjock eldningsolja från 1,0% till 0,8% och vissa ytterligare skärpningar fr. o. m. 1993 räcker inte för att kompensera ökningen av svavel-

utsläppen i samband med den förtida kärnkraftsavvecklingen. För att åtgärda de ökade koldioxidutsläppen föreslår regeringen ingenting. Regeringen har här ett särskilt stort ansvar för miljöåtgärder, eftersom dessa ökade utsläpp är en följd av regeringens förslag att inleda avvecklingen av kärnkraften redan under åren 1995–1996.

I andra avseenden ger regeringens förslag intryck av en handlingskraft som inte finns. Regeringen föreslår således att ett visst föreningsdrabbat område skall kunna förklaras som miljöskyddsområde. Regeringen har dock inte föreslagit sådana ändringar i miljöskyddslagen att begreppet miljöskyddsområde får en konkret innebörd.

Moderata samlingspartiet har i en omfattande partimotion om miljöpolitiken avlämnad i januari i år redovisat sin syn på miljöfrågorna. Vi framhåller där att tekniska framsteg är nödvändiga för att ge oss en bättre miljö och att det är vi människor som väljer teknikens inriktning. Den enskilda människans ansvar får enligt vår uppfattning en särskild tyngd i miljöfrågorna. Det kollektiva beslutsfattandet riskerar att successivt urholka detta ansvar. Det enskilda ägandet är viktigt för vården av vår natur och en garanti för mångfald.

I denna motion föreslår vi ytterligare åtgärder för att förbättra miljön.

Bl. a. föreslås att den ideella naturvårdens köp av mark för naturvård skall stödjas med anslagsmedel. Begreppet naturskydd måste renodlas och staten ta ett strikt ansvar för våra nationalparker. Exploaterade delar av nationalparkerna bör avstyckas och ges en annan skyddsform.

Moderata samlingspartiet anser att riksdagen som nationellt delmål beslutar att koldioxidutsläppen inte får öka från dagens nivå fram till år 2000. Vi vill åtgärda svavelutsläppen genom att införa en miljöavgift om 10000 kr./ton svavel på tjock eldningsolja fr. o. m. den 1 juli 1988.

När det gäller luftföroreningarna tycks regeringens ambitioner inte sträcka sig längre än till 1995. Perioden därefter skall studeras. Moderata samlingspartiet föreslår, mot bakgrund av de kunskaper vi i dag har om vad naturen tål, att riksdagen redan nu bör fastslå att svavelutsläppen skall minskas med 80% och kväveoxiderna med 50% till sekelskiftet jämfört med 1980 års nivå.

För att stimulera minskade avgasutsläpp från bilar föreslås ett bidrag på 3000 kr. till de bilägare som på äldre bilar monterar avgasreningsutrustning som minskar utsläppen med minst 45%. Den nuvarande accisrabatten på taxibilar bör kvarstå ytterligare ett år.

Det internationella miljösamarbetets betydelse understryks. Den granskningskonferens om utsläpp av freon som är planerad till 1990 bör tidigare läggas. Sverige bör verka för en mer ambitiös målsättning till 1999 än Montrealprotokollet föreskriver. Ett årtal för totalavveckling av freonanvändningen bör fastställas.

Staten måste ta sitt ansvar för spårande och åtgärdande av radonhus. Moderata samlingspartiet anser att åtgärdsgränsen på sikt skall sänkas till 200 Bq/m³ mot nuvarande 400.

Ekonomiska styrmedel bör i ökad utsträckning användas i miljövårdens tjänst. I motionen ges exempel på hur detta kan ske.

2 Naturresurser och naturvård

Mot. 1987/88

Jo25

Den socialdemokratiska miljöpolitikens misslyckande är mest uppenbart när det gäller mark- och naturvården. Genom att socialdemokraterna avstått från att utnyttja de fördelar som det enskilda ägandet ger, har mark och annan natur skötts sämre och till högre kostnader än vad som varit möjligt. Propositionen andas emellertid i detta avseende en begynnande realism.

Erfarenheten har visat att staten ofta misslyckas vid vård av naturobjekt. Områden har köpts in utan att hänsyn har tagits till framtida kostnader för förvärvet. Att skötselåtagandets form därför förutsättningslöst måste diskuteras är självklart. I denna diskussion är ägarbilden en viktig del. Det räcker inte med att säga att ideella organisationers möjligheter att engagera sig i vården av naturvårdsobjekt bör tas till vara. De ideella föreningarnas förutsättningar att äga och förvalta dessa områden måste stärkas.

Det stöd som lämnas för vård av värdefulla naturtyper i odlingslandskapet (NOLA) är värdefullt för att bevara ett odlingslandskap som var på väg att försvinna. Bidragen bör utgå med en arealrelaterad ersättning. De får inte vara så låga att brukaren inte upplever sina insatser som fullt värdesatta.

3 Skydd och vård av hotade arter

Antalet hotade svenska djur- och växtarter ökar. Orsakerna är flera, men den vanligaste är förändrad markanvändning. Främst förefaller det som om igenväxningen av ängar, strandängar och hagar utgör ett hot. Fauna- och floravården är en försummad del av naturvården och bör ges en större tyngd. En utökad forskning inom området är angelägen.

Bland de högre växterna finns omkring 30 arter som enbart förekommer i Sverige. Att skydda dessa s. k. endemiska arter är en särskilt viktig svensk angelägenhet.

I propositionen diskuteras inte den nordiska genbankens verksamhet. Inom ramen för denna bör, enligt vår mening, även skyddet av genetiska resurser hos vilda växter och djur övervägas. Även de botaniska trädgårdarna kan ge en värdefull hjälp genom att t. ex. föröka hotade arter för att senare utplantera dessa på lämpliga platser.

Fauna- och floravårdskommittéerna vid Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) bör ges resurser så att deras samlade data om hotade djur och växter når en god spridning. Informationen om denna verksamhet behöver utökas. Kommittéerna är viktiga remissinstanser och bör utnyttjas vid t. ex. en revidering av hänsynsreglerna inom jord- och skogsbrukslagstiftningen. Här bör också påpekas att Världsnaturfonden tillfört betydande belopp, över 4 milj. kr., för verksamheten.

Regeringens föreslagna anslag till vård av hotade arter på 2 milj. kr. anser vi vara otillräckligt. Vi föreslår därför att anslaget höjs till 3 milj. kr.

4 Friluftsliv

Mot. 1987/88
Jo25

Moderata samlingspartiet anser att naturreservat skall vara reservat för naturen. Regeringens alltför fria tolkning av begreppet skapar osäkerhet om vad naturreservaten är ämnade till.

Begreppet naturskydd bör därför renodlas. Områden skall inte avsättas som naturreservat av friluftslivs- eller rekreationsskäl. Naturreservaten skall vara tillgängliga för människor endast i sådan utsträckning att reservatets skyddssyfte inte motverkas.

Naturvårdsverkets bidrag till olika friluftsanläggningar bör på sikt avvecklas och ansvaret helt överföras på kommunerna. På så vis frigörs resurser för naturvårdsverkets mera naturliga arbetsuppgifter. Enligt vår uppfattning bör mark för friluftsändamål i största möjliga utsträckning bibehållas i enskild ägo och tillgänglighet garanteras genom långsiktiga avtal.

5 Utvidgning av vissa nationalparker

Nationalparker skall, enligt vår mening, omfatta områden där naturen i huvudsak får utvecklas fritt. Marken bör ägas av staten. Naturen i nationalparker skall normalt inte behöva någon skötsel. Nationalparker skall därför i princip inte ha några driftskostnader utom för viss övervakning. Ett par sydsvenska nationalparker utgörs emellertid av kulturparker av skilda slag, vilka kräver särskild vård.

Moderata samlingspartiet ställer sig positivt till föreslagna utvidgningar av nationalparkerna Ängsö, Blå Jungfrun och Gotska Sandön. Vi är också positiva till den föreslagna utvidgningen av Sänfjällets nationalpark.

I de nordliga nationalparkerna, Stora Sjöfallet och Abisko, har vid flera tillfällen olika ingrepp gjorts, bl. a. vägbyggen och vattenfallsutbyggnad. De exploaterade områdena urholkar respekten för nationalparksbegreppet.

I propositionen föreslås nya ingrepp i Stora Sjöfallets nationalpark. Denna gång skall en turistanläggning medges. Enligt vår mening bör turistanläggningen, liksom övriga exploaterade delar, avstyckas och erhålla en annan skyddsform, t. ex. naturvårdsområde.

6 Skötselplanefrågor och översyn av naturvårdsobjekt

Moderata samlingspartiet har tidigare föreslagit att vid avsättning av naturreservat en vårdplan också skall upprättas. Denna skall innehålla en bedömning av driftskostnaderna på lång och kort sikt. Vi stöder därför propositionens förslag om skötselplaner för naturreservaten.

I vår under allmänna motionstiden i år framlagda partimotion om miljöpolitiken framhölls att många av dagens naturreservat inte är av den typ som enligt vår mening bör inrymmas i begreppet naturreservat. Dessa bör därför få annan status och om så behövs annat skydd. Regeringen bör ges i uppdrag att utvärdera syftet med nuvarande naturreservat. Vid utvärderingen bör utomstående bedömare anlitas. Vi stöder därför regeringens förslag om en översyn av naturvårdsobjekten.

7 Mark för naturvård

Mot. 1987/88

Jo25

Moderata samlingspartiet anser att det i två fall finns skäl till annat än privat ägande av mark för naturvård. Det ena är nationalparkerna, som staten bör äga och förvalta. Det andra är värdefull mark av annan karaktär, där ägarbilden är för splittrad eller osäker för att skötselkontrakt skall kunna användas. Här skulle de ideella föreningarna på miljövårdens område kunna ta ett ansvar för ägandet och förvaltningen.

Mark för naturvård ägs redan i dag i icke obetydlig utsträckning av den ideella naturvården. Svenska naturskyddsföreningen äger t. ex. Lilla Karlsö med rikt fågelliv, Aktse hemman nära Sareks nationalpark, Ko mosse (ett myrkomplex i södra Älvsborgs län) och Osaby säteri i Småland. En privat stiftelse äger och förvaltar Kullaberg.

Det engagemang som i dag visas av ideella organisationer vid skötsel av värdefulla naturområden i Sverige visar vilka som har den största kunskapen, den högsta motivationen och den största ansvarskänslan för den framtida förvaltningen av den svenska naturen. Vi anser därför att anslaget Mark för naturvård inte enbart bör användas till statens förvärv av värdefulla naturområden. Vi föreslår att det av oss anslagna beloppet på 15 milj. kr. även skall kunna gå till den ideella naturvården för inköp av mark för naturvård. I villkoren för erhållande av medel skall klargöras att ansvar för skötseln av naturobjekten ingår i åtagandet.

8 Luftföroreningar och försurning

8.1 Koldioxidutsläpp

I FN-rapporten Vår gemensamma framtid uttrycks stark oro för miljöeffekterna av en ökad fossilförbränning. Oron gäller förbränning av såväl kol som olja och naturgas.

Utsläpp från förbränning kan i betydande grad renas, ofta till lägre kostnader än kostnaden för att åtgärda de skador som förorsakas av utsläppen. Koldioxiden är emellertid ett undantag.

Koldioxidkoncentrationen i atmosfären kommer successivt att öka. Koncentrationen låg före industrialiseringen på ca 280 delar koldioxid per en miljondel luft. En fördubbling till 560 beräknas ske till mitten eller slutet av nästa århundrade. Detta kommer sannolikt att medföra en global temperaturhöjning på mellan 1,5 och 4,5°C via den s. k. växthuseffekten med stora klimateffekter som följd. Havens vattenmassor kommer att öka i volym och polarisarna börja smälta. En höjning av havsytans nivå på 25–140 cm kan bli följden. Detta kan förorsaka katastrofala effekter för stora områden, t. ex. i Bangladesh.

I november 1987 fattade FN:s miljöorgan UNEP beslut om att utforma ett globalt program för studium av hur havets förutsedda höjning kommer att påverka världen. Forskningsprogrammet, som sker i holländska statens och ett holländskt konsultföretags regi, har redan startat med en inventering av de kustområden som kan komma att drabbas.

Vid världskommissionens offentliga utfrågning i Oslo 1985 framförde Irving Mintzer från World Resources Institute följande:

Mot. 1987/88
Jo25

Det är svårt att tänka sig en fråga med större globala återverkningar på människornas samhällen och på naturmiljön än växthuseffekten. Signalen är oklar, men vi kanske redan bevittnar förebud, om inte verkliga växthuseffekter, i Afrika.

Växthuseffektens slutliga potentiella följdverkningar kan bli katastrofala. Det är vår bestämda uppfattning att det redan är i senaste laget att starta den process som leder till en bestämd politik. Att höja det allmänna medvetandet, att bygga upp stöd för en nationell politik och slutligen att sätta in olika ansträngningar för att minska hastigheten på utsläppsökningarna, kommer att ta tid.

Växthuseffekten är en fråga som utgör både en möjlighet och en utmaning; inte överraskande utgör den ytterligare ett viktigt skäl att sätta lämpliga strategier i verket.

En ersättning av utvecklade svensk kärnkraft med kolkondenskraft skulle öka de svenska koldioxidutsläppen med 65 miljoner ton koldioxid per år. En sådan utveckling skulle dessutom gå stick i stäv med det uttalande som stod på baksidan av linje 2-valsedeln i folkomröstningen år 1980 att "elproduktion genom olje- och kolkondenskraftverk undviks".

Även en övergång till gaskondenskraft ger betydande koldioxidutsläpp, ca 32 miljoner ton.

I sitt remissvar på energiverkets utredning om utveckling av två reaktorer anknäver naturvårdsverket till en slutsats från världskommissionens rapport Vår gemensamma framtid.

Förutsättningen för en bärkraftig utveckling, sustainable development, är att den globala energianvändningen, särskilt användningen av fossila bränslen, inte tillåts öka väsentligt över nuvarande nivå.

Och vidare:

Dagens elproduktion i kärnkraftverk med motsvarande produktion i kolkondensverk skulle öka de svenska koldioxidutsläppen från fossila bränslen med ca 50%. Denna utveckling är inte acceptabel.

Rapporten slår dessutom fast att även med naturgas i stället för kol är "en sådan ökning oförenlig med en i ett globalt perspektiv ansvarsfull nationell energipolitik för 2000-talet".

Enligt vår mening skall alla möjligheter att minska vår användning av fossila bränslen tillvaratas. Denna process underlättas av att kärnkraftverken behålls i drift så länge detta är möjligt från säkerhetsmässiga och ekonomiska utgångspunkter.

På samma sätt som Sverige kan ta på sig en ledarroll i freonutvecklingen bör Sverige göra detsamma vad gäller koldioxidutsläppen. Riksdagen bör därför, enligt vår mening, besluta att som nationellt delmål uppsätta att koldioxidutsläppen från förbränning av fossila bränslen inte får öka från dagens nivå. Detta delmål bör omspänna tiden fram till sekelskiftet.

Detta kan bara åstadkommas genom en minskad fossilförbränning, vilket också överensstämmer med texten på röstsedlarna till linje 1 och 2: "För att bl. a. minska oljeberoendet och i avvaktan på att förnybara energikällor blir tillgängliga används högst de 12 kärnkraftsreaktorer som i dag ---"

Mot. 1987/88
Jo25

Sverige måste därutöver arbeta internationellt för en minskning av fossilförbränningen. Globalt måste Sverige också verka för en storskalig skogsplantering som återskapar de stora mängder biomassa som försvinner vid skogsavverkningarna i främst tropikerna. Detta är också nödvändigt för att trygga brännvedstillgången i de länder som är helt beroende av brännved för sin energiförsörjning. Trycket mot världens fossila energitillgångar kan härigenom minska.

8.2 Svavelutsläpp

Moderat miljöpolitik har de senaste åren varit starkt inriktad på åtgärder mot luftföroreningar. Våra krav på skärpning av utsläpp för t. ex. kolförbränning har dock inte accepterats av riksdagens socialistiska majoritet.

Enligt den bedömning som görs i naturvårdsverkets utredning Aktionsplan -87 väntas svaveldioxidutsläppen minska med 65% från 1980 till 1995, vilket överensstämmer med riksdagens målsättning.

Naturvårdsverket har även gjort en bedömning av perioden efter 1995:

När vi uppskattat de framtida svaveldioxidutsläppen i Sverige har vi utgått från nuvarande bestämmelser om svavelhalt i olja och nuvarande riktlinjer för utsläppen från koleldning. Vi har tagit hänsyn till att den högsta tillåtna svavelhalten i lätt eldningsolja sänkts från 0,3% till 0,2% från den 1 juli 1987. Vi har antagit att svavelutsläppen från industrins processer kommer att halveras jämfört med 1983 års nivå i enlighet med programmet mot luftföroreningar och förurning. Vi har vidare antagit att de kondenskraftverk som enligt energiprognosen ersätter kärnkraften förses med avsvavlingsanläggningar. Utsläppen har därvid, liksom i utredningen om förtida avveckling av kärnkraften i Sverige, antagits bli 0.03 gram svavel per megajoule tillfört bränsle som årsmedelvärde.

Tabell I

Svaveldioxidutsläpp i Sverige. Nuvarande utsläpp samt förväntade utsläpp vid oförändrade miljökrav (1 000 ton)

	1980	1985	1995	2010
Förbränning av olja och gas	324	144	84	116
Förbränning av kol	5	30	21	38
Förbränning av övriga fasta bränslen	4	8	9	13
Industriprocesser	150	90	50	50
Totalt	483	272	164	217

Källa: Naturvårdsverket

Under angivna förutsättningar ökar alltså svaveldioxidutsläppen med ca 30% mellan åren 1995 och 2010.

En sådan utveckling vore ett allvarligt miljöbakslag. Den totala minskningen från 1980 skulle endast uppgå till drygt 50% i stället för de 70-80%

som borde vara en naturlig målsättning med hänsyn till vad naturen tal.

Regeringen föreslår nu skärpningar på vissa punkter, t. ex. för den tyngre eldningsoljan. I ett första steg förordas en minskning av svavelhalten från 1% till 0,8%. Det är, enligt vår mening, en helt otillräcklig åtgärd.

Om denna olja används vid framställning av el vid kondenskraftverken i Karlshamn och Stenungsund kommer vid full drift svaveldioxidutsläppen i Sverige att öka med ca 40 000 ton, motsvarande den svavelmängd som skulle fylla 1 000 lastbilar. Det vore ett stort miljöbakslag. Svavelutsläppen skulle öka med ca 15%.

Regeringen föreslår inte de hårda utsläppskrav på 0,03 gram svavel per megajoule som är grunden för ovanstående prognos utan nöjer sig med 0,05, dvs. en 70% högre nivå i större anläggningar. En översiktlig bedömning av effekten av regeringens förslag visar att svavelutsläppen kommer att öka i takt med kärnkraftsavvecklingen om än något långsammare än vad som framgår av ovanstående tabell.

En bibehållen drift av de svenska kärnkraftverken även efter år 2010 ger däremot, tillsammans med hårda utsläppskrav för svavel vid förbränning, goda möjligheter att uppnå och överträffa målet att minska svavelutsläppen med 70–80%. Tyvärr innebär gränsöverskridande svavelföroreningar att belastningen i södra och mellersta Sverige trots detta kommer att vara för hög.

Regeringen vill utöver den föreslagna sänkningen av svavelhalten i tjock eldningsolja från 1,0% till 0,8% från 1993 ytterligare skärpa kraven till 0,2% för större, 0,4% för mindre anläggningar med början i de mest förusade områdena. Dessutom bör frågan om en miljöavgift utredas.

Enligt vår mening är dessa åtgärder otillräckliga för att minska svavelutsläppen. En miljöavgift bör redan nu införas. Man bör därvid utgå från de utsläpp som förorsakas av den lätta eldningsoljan med 0,2% svavel. Den tjocka eldningsoljan bör beläggas med en miljöavgift som motsvarar 10 000 kr. per ton svavel överstigande denna nivå. Miljöavgiften skall utgå även på eldproducerande anläggningar. Om förbränningsanläggningar är utrustade med avsvavlingsutrustning för rening av rökgaser skall en restitution utgå som motsvarar mängden borttaget svavel. Den föreslagna miljöavgiften bör införas den 1 juli 1988. Som ett nästa steg bör en utsläppsavgift för industrins processanläggningar införas med samma värdering av utsläppen som ovan.

Enligt naturvårdsverkets bedömning är kostnaden per ton avskilt svavel för den industri som står för merparten av utsläppen mellan 10 000 och 13 000 kr. (Aktionsplan -87). Utsläppsavgifterna bör alltså få en betydande styreffekt mot lägre utsläpp och kommer att avlasta miljöskyddsprövningen i detta avseende. Enligt vår mening bör riksdagen nu fastställa som mål att svavelutsläppen till år 2000 skall minska med 80% räknat från 1980 års nivå. Sverige bör i europeiska förhandlingar verka för en minskning av svavelutsläppen med 60% till år 1993.

8.3 Kväveoxidutsläpp

Enligt naturvårdsverkets prognos väntas kväveoxidutsläppen öka från mitten av 1990-talet om inga ytterligare åtgärder vidtas.

Tabell 2

Mot. 1987/88

Jo25

Förväntad utveckling av kväveoxidutsläppen i Sverige vid nuvarande miljökrav (1 000 ton, mätt som kvävedioxid)

	1980	1985	1995	2010
Vägtrafik	150	167	126	115
Flyg (start o landning)	2	2,5	3,5	4
Traktorer, arbetsredskap, fartyg, järnväg	38	37	42	42*
Energiproduktion	95	77	71	112
Industriprocesser	34	19	19	19
Summa	319	303	262	292
Flygtrafik (hög höjd)	8	9	13	15
Totalt inkl. flygtrafik på hög höjd	327	312	275	307

* Vi har inte kunnat göra någon prognos för utvecklingen till år 2010 utan antagit samma utsläppsvärden som för år 1995.

Källa: Statens naturvårdsverk

Ökningen till år 2010 beräknas till drygt 10%. Minskningen från år 1980 skulle i så fall uppgå till ca 7%.

Kvävedepositionen behöver enligt aktionsplanen minska med 30–50% i de södra delarna av landet. Större krav kan gälla tätorter.

Regeringens förslag om gränser för kväveoxidutsläpp stämmer i stort med de krav vi framfört i vår i januari 1988 väckta partimotion om miljön, varför vi kan acceptera dem.

Inriktningen bör liksom när det gäller svavelutsläppen vara att detta skall kunna uppnås senast år 2000.

Det kan dock vara nödvändigt att även i de nordliga länen, som enligt regeringens förslag är undantagna, i t. ex. tätorter av hälsoskäl föreskriva låga gränsvärden för kväveoxidutsläpp.

Vi måste emellertid konstatera att kväveoxidutsläppen, även med dessa krav, vid en avveckling av kärnkraften enligt regeringens planer kommer att ligga långt över vad som är godtagbart från miljösynpunkt.

En övergång från elvärme till individuell förbränning i de ca 800 000 småhus som nu enbart har elvärme, vilken kan tvingas fram vid en förtida kärnkraftsavveckling, skulle drastiskt öka utsläppen av bl. a. kväveoxider. Om dessa hus går över till eldningsolja ökar kväveoxidutsläppen med ca 35 000 ton. Det bör också framhållas att elvärmesystem är den mest miljövänliga metod i tätorter som inte klarar att ekonomisera fjärrvärme. En övergång till individuell förbränning i sådana områden kommer med nödvändighet att öka hälsoriskerna och belastningen på miljön. Regeringen bör därför snarast återkomma till riksdagen med förslag om hur kväveutsläppen i Sverige skall minskas till en nivå, som naturen tål.

Av det sagda torde framgå att kärnkraften har en avgörande roll i kampen mot luftföroreningarna. Vid en förtida avveckling kommer belastningen på vår miljö att öka. Sverige behöver därför all den tid som står att vinna i ett användande av kärnkraften till dess förnybara energikällor blir tillgängliga.

Alla framsteg som kan göras med energisparande bör utnyttjas till att minska förbränningen av framför allt fossila bränslen, som är ett långt större miljöhot än kärnkraften.

Mot. 1987/88
Jo25

9 Ett miljövänligt transportsystem

Inom samtliga samhällsområden måste värdandet om miljön prioriteras. Detta gäller inte minst inom kommunikationsområdet. Ett väl fungerande transportsystem är viktigt för samhällets funktion och utveckling. Detta går mycket väl att kombinera med en framsynt miljöpolitik.

Moderata samlingspartiet har i en partimotion angående miljöpolitiken i januari 1988 lagt fram flera konkreta förslag till åtgärder inom detta område.

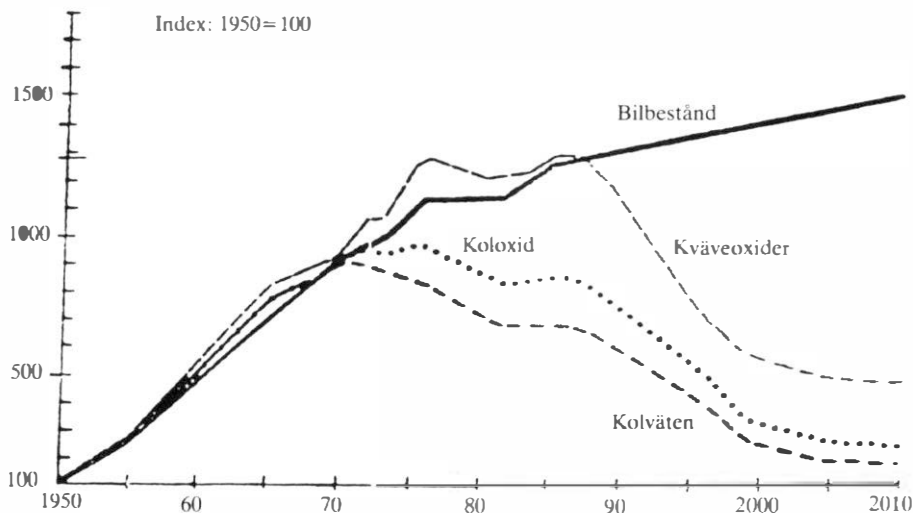
Vi har i riksdagen varit pådrivande för en snabb frivillig övergång till avgasrenade bilar, med stimulans i form av skatterabatter vid bilinköp eller på fordonsskatten.

Det förslag som efter valet hösten 1985 lades fram av den socialdemokratiska regeringen var i stort sett en kopia av de krav vi moderater tidigare framfört och som socialdemokraterna motsatt sig ett halvår tidigare.

Detta riksdagsbeslut var ett stort steg mot renare luft. Luftföroreningarna från bilar kommer i mitten av 1990-talet att ha minskat kraftigt.

Diagram 1

Bilbeståndet och avgasutsläppen 1950–2010

Källa: Naturvårdsverket

Diagrammet ovan visar att utsläppsvolymererna för personbilarna redan år 2000 är tillbaka till nivån under senare delen av 1950-talet, trots att bilbeståndet mer än tredubblats.

Regeringen konstaterar att det vore värdefullt om åtgärder kunde vidtagas för att minska utsläppen från de äldre bilarna men föreslår inga konkreta åtgärder. Det är en allvarlig brist. Riksdagen har beslutat att möjligheterna att minska utsläppen från dessa fordon bör tillvaratagas.

Det är viktigt att ta till vara det aktiva miljöintresse människor visar och som bl. a. lett till att 77% av nybilsförsäljningen av personbilar i januari 1988 var försedd med avancerad avgasrening. Enligt vår uppfattning bör riksdagen därför besluta om ett stimulansbidrag om 3 000 kr. till de bilägare som på äldre bilar monterar avgasreningsutrustning som minskar utsläppen med minst 45%.

För att erhålla ytterligare utsläppsminskningar bör den nuvarande accisrabatten för taxibilar kvarstå under ett år. Taxibilarna svarar för en stor del av persontransporterna. Miljöeffekterna av denna åtgärd blir därför stora.

Regeringens förslag till skärpta avgaskrav för fordon följer i stort de krav vi framfört i partimotionen i januari 1988. Dock bör, enligt vår uppfattning, frivilligperioden för tyngre lastbilar och bussar kunna inledas ett år tidigare. Stimulansen för inköp av avgasrenade fordon bör också kunna differentieras med hänsyn till den tekniska utvecklingen, så att även utsläppsminskningar under de framtida obligatoriska kraven premieras.

Med en fortsatt övergång till en miljövänlig bilism kan, enligt beräkningar utförda av statens väg- och trafikinstitut, utsläppen minskas till år 2000 så att kväveoxidutsläppen då uppgår till 66 000 ton mot 160 000 ton år 1980 – en minskning med 60%. Kolväteutsläppen skulle minska från 210 000 ton år 1980 till 55 000 ton år 2000 – en minskning med 75%. Koloxidutsläppen skulle minska under samma period från 1,4 miljoner ton till 330 000 ton, eller med 75%. Om så sker har ett stort steg tagits mot en miljövänlig bilism.

10 Teknisk utveckling viktig

Erfarenheter visar att teknisk utveckling genererar energisnålare och mer miljövänliga lösningar. Det gäller inte minst inom transportområdet.

För att uppmuntra och påskynda den tekniska utvecklingen skall politiker fastställa gränsvärden i stället för att i detalj binda upp besluten i olika tekniska lösningar. Via rabatter, skattenedsättningar och avgifter kan processen påskyndas.

11 Havsföroreningar

Regeringen anser föroreningssituationen i Östersjön, Kattegatt och Skagerrak så allvarlig att utsläppen snarast bör begränsas.

Regeringen tycks anse att miljörisken från stabila organiska ämnen och från närsalter är likvärdiga. Detta är inte en korrekt analys.

De utsläpp som sker av stabila organiska ämnen till havet innebär miljörisker av en helt annan dimension än kväve och fosfor, som alltid funnits i havet om än i mindre mängder än för närvarande. Torsklever från Östersjön innehåller ofta så höga halter organiska miljögifter att saluförbud råder.

Organiska klorföreningar, inkl. det starka miljögiftet dioxin, släpps ut från massaindustrin. Regeringen föreslår att utsläppen av organiskt bunden klor från massaindustrin skall minskas till 1.5 kg TOCL per ton massa. Åtgärder för detta bör ha påbörjats vid samtliga fabriker före utgången av år 1992.

När det gäller de utsläpp av kemikalier från industrin till kommunernas reningsverk som påverkar slammets kvalitet och möjligheten att använda det som gödselmedel föreslår regeringen att naturvårdsverket skall få i uppdrag att utreda miljöriskerna och före den 1 juli 1989 föreslå komplettering av råden om slamanvändningen. Enligt vår mening är en rening vid källan av speciellt miljöfarliga utsläpp nödvändig. Vid deponering av slam uppstår annars lätt ett successivt läckage av dessa farliga ämnen till naturen. Ett sätt att öka säkerheten i den svenska slamhanteringen kan vara att som kontroll göra odlingsförsök, innan användning i livsmedelsproduktionen tillåts. Sådana kontroller förekommer t. ex. i Västtyskland.

När det gäller närsalter påpekas i propositionen att syrebrist förekommer naturligt, t. ex. i egentliga Östersjöns djupvatten, men att utbredningen ökat och att detta *inte enbart* förklaras av naturliga variationer i vattenutbytet.

Samtidigt konstateras också att den ökade näringstillgången kraftigt ökat fiskfångsten i Östersjön från 1960-talets början. En fortsatt utbredning av syrefria djupområden kan komma att störa reproduktionen av fisk.

Regeringens förslag att minska kväveutsläppen till hälften kommer att minska kvävebelastningen i Östersjön med högst 2-3%. Det är viktigt att kostnaden för insatserna för denna marginella förändring är rimlig. Kostnaden för kväveminskning i utsläppen borde också ställas mot kostnaden för att på konstlad väg syresätta känsliga bottenområden.

Vi har i vår partimotion från januari efterlyst forskning som klarlägger vid vilka nivåer näringsutsläppen övergår från att ha en positiv verkan till en negativ. Med hänsyn till de stora kostnader som är förknippade med regeringens förslag är en sådan kartläggning nödvändig och bör prioriteras.

Vi konstaterar dock med tillfredsställelse att regeringen lyft blicken från Laholmsbuktens miljöproblem och att den försöker angripa miljöproblemen mer generellt. Som jordbruksutskottet påpekat i sitt betänkande om havsföroreningar är Laholmsproblemen direkt sammankopplade med Östersjöutloppen och det näringsrika vatten som kommer söderifrån.

Många av våra insjöar är dricksvattenreservoarer för betydande områden. Rapporter om dioxinförekomst i Vättern, som förser ett stort område med dricksvatten, är oroande. Enligt vår mening bör regeringen därför uppdraga åt naturvårdsverket att utarbeta en aktionsplan mot föroreningarna till våra sjöar och vattendrag. Miljötillståndet i dem kan vi i Sverige till största delen själva påverka. En aktionsplan för att rätta till miljöproblemen kan därför ge mycket god utdelning.

12 Skydd för ozonskiktet

Mot. 1987/88

Jo25

Stratosfären innehåller ett ozonlager som skyddar jordytan mot ultraviolett strålning. Redan 1974 uttrycktes oro över att freonet (halogenerade kolväten) kunde skada detta ozonlager. Freonerna kan ha en livslängd i atmosfären på upp till 120 år. Det skulle kunna ta ett par årtionden till ett sekel för ozonlagret att återställas.

Två omfattande studier av risken för dessa skador, gjorda av WMO 1985 och EPA 1987, har fördjupat kunskapen och utgör underlag för de globala förhandlingar som den 16 september 1987 resulterade i en glädjande överenskommelse i Montreal om minskning av freonerna. Protokollet, som undertecknades av 24 länder, föreskriver kraftiga minskningar av ozonförstörande kemikalier och representerar en gemensam ansträngning att minska riskerna av fortsatt användning av dessa kemikalier.

Det är en historisk överenskommelse mellan nationer för gemensamma åtgärder för att förhindra en framtida skada. Under hösten 1987 har FN:s generalförsamling enhälligt antagit en resolution, som uppmanar alla medlemsländer att ansluta sig till Montrealprotokollet. Sverige agerade i FN för att resolutionen skulle komma till stånd.

Montrealprotokollet föreskriver en sänkning av freonanvändningen med 20% till år 1994 och med 50% till år 1999 räknat från 1986 års nivå. En annan viktig del av protokollet är bestämmelsen att föreskrivna minskningar av freoner och haloner skall kunna revideras om sammanställningar av vetenskapliga och andra data talar i den riktningen.

En utvärdering av effekterna av åtgärder enligt Montrealprotokollet utförd enligt de beräkningsmodeller som ligger bakom överenskommelsen visar att ozonlagret skulle minska med 1.3% fram till år 2075 om den helt övervägande delen av världens länder var solidarisk med överenskommelsen.

En okontrollerad utveckling av den ökningstakt i användningen av freoner och haloner som vi hittills haft skulle på motsvarande sätt minska ozonlagret med ca 40% och ge omfattande skador på växt- och djurliv. Hudcancerfallen skulle öka mycket kraftigt.

I den gemensamma marknaden och i USA kommer avvecklingsplaner för freonanvändningen, såvitt nu kan bedömas, att strikt följa Montrealprotokollets krav och tidsplan. I dagarna har emellertid nya data om ozonskiktet presenterats som visar att hittills använda beräkningsmodeller varit för optimistiska. Det finns därför starka skäl som talar för att Sverige bör verka för att den granskningskonferens som är planerad att äga rum 1990 tidigareläggas och att Sverige inom denna konferens verkar för en mer ambitiös målsättning till år 1999 och även försöker fastställa ett årtal för totalavvecklingen av freonanvändningen.

I vår partimotion om miljön från januari i år uttrycktes uppfattningen att "Sverige bör visa sin solidaritet med världssamfundet genom att kraftfullt och bestämt visa sin vilja att med råge uppfylla Montrealprotokollets krav", även om detta i praktiken inte får annat än marginell betydelse, eftersom Sveriges förbrukning av freon är ca fem tusendelar av världens totala förbrukning.

Regeringen föreslår i sin miljöproposition en nationell avvecklingsplan med målet att den svenska användningen av freoner i huvudsak helt avvecklas till utgången av år 1994. Vi tillstyrker förslaget.

I propositionen framhålls därutöver följande:

För att inte svenska produkter, framställda med hjälp av CFC, skall ersättas med motsvarande importerade produkter bör i princip importen av sådana produkter regleras parallellt med den svenska produktionen i de fall importen kan konkurrera och en reglering är möjlig. Jag avser därför att senare föreslå regeringen att ge kemikalieinspektionen och statens naturvårdsverk i uppdrag att – i samråd med kommerskollegium – klarlägga behovet av och möjligheterna till en sådan reglering av importen inom ramen för Montreal-protokollets bestämmelser.

Svårigheter att reglera importen kan onekligen uppkomma. Ingenting vore heller vunnet, om resultatet blir att svensk tillverkning som använder freon flyttas utomlands i stället för att produktionsmetoderna förändras. Mot detta skall ställas de konkurrensfördelar svensk industri kan uppnå genom en snabb övergång till ny miljövänlig teknik utan freonanvändning.

Regeringen bör återkomma till riksdagen om svårigheter att följa planen av något skäl uppstår.

13 Miljöskador m. m.

Regeringen föreslår att statliga medel skall ställas till förfogande för vissa återställnings- och saneringsåtgärder avseende miljöfarliga kvarlämningar från verksamhet i gången tid med andra miljökrav än dem vi har i dag.

Vi konstaterar med tillfredsställelse att regeringen valt den linje som moderata samlingspartiets representant i utredningen föreslog i en reservation till betänkandet *Miljöskadefond* (SOU 1987:15).

Majoritetsförslaget om utsläppsavgifter, som skulle tillföras en miljöskadefond, hade medfört onödig byråkrati och ett felaktigt finansieringssätt.

Ersättning till skadelidande enligt miljöskadelagen i de fall den som är ansvarig för skadan inte kan betala skadestånd, skadeståndsrätten är preskriberad eller det inte kan utredas vem som är ansvarig för skadan föreslås utgå från en kollektiv miljöskadeförsäkring.

Detta system erbjuder enligt vår uppfattning den smidigaste lösningen på detta problem.

Att för dessa ersättningar skapa en miljöskadefond hade inneburit tungrodd administration och sannolikt långa handläggningstider till förfång för enskilda skadelidande.

14 Radon i bostäder

Propositionen innehåller en beskrivning över radonproblemet i våra bostäder och bedömningen att radonfrågan är en av de mest allvarliga hälso- och miljöfrågor vi har i Sverige.

I förhållande till dessa uttalanden i propositionen, som vi instämmer i, är

de föreslagna åtgärderna för att rätta till problemen obetydliga.

I Sverige finns 40 000 bostäder som har radonhalter över åtgärdsgränsen 400 Bq/m³. Endast ca 1 800 av dem är åtgärdade, trots att risknivån i bostäderna ligger långt över de risknivåer som uppmättes i samband med radioaktivt nedfall från Tjernobykatakstrofen. Den beräknas medföra en ökning av antalet dödsfall i cancer på ca 3 per år under den närmaste 40-årsperioden framöver. Cancerkommittén har bedömt att radonet ger upphov till ca 300 cancerfall per år. SSI:s bedömning ligger på 1 100 fall per år.

Regeringens agerande med anledning av händelserna i Tjernoby l står därför i bjärt kontrast till de åtgärder som föreslås för att motverka radonfaran. Insatser på hundratals miljoner kronor i samband med Tjernobyolyckan skall jämföras med ca 17 milj. kr. för åtgärder i radonhusen, trots att riskerna här enligt expertbedömningar är 50–300 gånger högre. Om en del av Tjernoby l medlen hade använts för att komma till rätta med radonfaran skulle många liv ha räddats för framtiden.

Insatserna för att spåra och åtgärda samtliga 40 000 bostäder över 400 Bq/m³ måste, enligt vår mening, effektiviseras och intensifieras. Kostnaden för kartläggningsarbetet bör helt ligga på staten. Åtgärdsgränsen bör på sikt sänkas till en nivå på ca 200 Bq/m³, vilket överensstämmer bättre med andra länders gränsvärden.

15 Internationellt miljösamarbete

I vår januarimotion hävdade vi nödvändigheten av att Sverige tillhör en grupp med tillräcklig tyngd för att vår stämma skall höras i det internationella miljösamarbetet. Vi föreslog ett fördjupat samarbete med den gemensamma marknaden, EG, för att uppnå detta.

Miljöfrågorna inom EG har fått successivt ökad tyngd. EG:s strävan till ökat samarbete visades bl. a. vid mötet mellan EFTA:s och EG:s miljöministrar i Noordwijk i Holland i oktober 1987, då en deklaration om närmare samarbete i miljöfrågor antogs.

Sverige är på många områden starkt beroende av EG:s beslut på miljöområdet. Detta gäller t. ex. avgasreningskrav på tunga fordon och utsläppskrav på flygtrafik. Det är därför viktigt att sträva mot ett så nära samarbete med EG att vi kan påverka EG:s beslut i dessa frågor.

Ett vidgat västeuropeiskt samarbete är troligen också en förutsättning för ett fördjupat samarbete med öststaterna, vilka har svåra miljöproblem. För västeuropeiska länder med en ambitiös miljöpolitik kan i mitten av 1990-talet investeringar i luftvård i det egna landet ge lägre utbyte än motsvarande investeringar i angränsande öststater. Lösningen på dessa problem kan, enligt vår mening, underlättas av samordnade västeuropeiska insatser i form av tekniköverföring, kreditöverenskommelser m. m. Sverige bör i aktuella internationella fora verka för att sådana samordnade insatser kommer till stånd.

Mot. 1987/88

Jo25

16 Miljömärkning

Mot. 1987/88
Jo25

I vår miljömotion i januari 1988 förde vi fram tanken på att införa en miljömärkning efter västtysk förebild.

Vi noterar med tillfredsställelse att regeringen nu kommer att utreda ett sådant system. En sådan utredning bör kunna arbeta snabbt.

17 Miljökonsekvensbedömningar

Regeringen tar mycket summariskt upp miljökonsekvensbedömningar som ett instrument i miljövårdens tjänst. Det finns starka skäl att fördjupa och konkretisera denna analys.

Enligt vår i januarimotionen framförda mening bör instrumentet inarbetas i nu gällande miljölagstiftning.

18 Ekonomiska styrmedel

Ett grundläggande fel i socialdemokratisk miljöpolitik har varit oviljan att använda ekonomiska styrmedel. Om man, som regeringen, säger sig sätta värdet om miljön högt, är det oförlåtligt att under en sexårsperiod underlåta att ta ett enda initiativ vad gäller sådana styrmedel. Regeringen har t. o. m. konsekvent motarbetat de konstruktiva förslag som bl. a. moderata samlingspartiet har lagt i riksdagen.

När regeringen använt ekonomiska styrmedel har detta gjorts av finansieringsskäl. Tanken med ekonomiska styrmedel är emellertid inte att de skall finansiera statens miljövårdande åtgärder. Styrmedlen bör i stället ha en kraftig styreffekt på företagen att minska sina miljöförorenande utsläpp. När influtna avgiftsmedel bestämmer den offentliga sektorns finansiering av åtgärder på miljövårdens område riskeras ett sämre miljöskydd. Åtgärdernas omfattning blir alltför mycket beroende av de medel som inflyter. Målet att minska de miljöförstörande utsläppen motverkas av målet att få in så stora miljöavgifter som möjligt, eftersom det senare i princip förutsätter att utsläppen kvarstår som finansieringskälla. Denna felsyn har varit vanlig i den nuvarande regeringens åtgärder på miljövårdens område. De ekonomiska styrmedlen har därigenom inte fått den styrande effekt de borde ha.

Våren 1985 motsatte sig socialdemokraterna t. ex. skatterabatter till avgasrenade bilar för att stimulera en frivillig övergång under åren före obligatoriet. Socialdemokraterna förlorade voteringen om detta i riksdagen, till gagn för miljön. Skatterabatten har nämligen visat sig vara ett effektivt verktyg i miljövårdens tjänst. Nära 80% av nybilsförsäljningen i januari i år var avgasrenad.

Socialdemokraternas förkärlek för att använda regleringar kan också botten i att sådana är lättare att använda i politiska utspel. Den socialdemokratiska metoden att förklara delar av vårt land som särskilt föroreningskänsliga har förvisso givit rubriker men inga konkreta resultat. Enligt vår mening skulle en större dynamik kunna införas i miljövården med användandet av ekonomiska styrmedel.

Regeringen föreslår i propositionen att visst område får förklaras som miljöskyddsområde. För ett sådant område får särskilda föreskrifter om skyddsåtgärder meddelas. Utan djupgående ändringar i miljöskyddslagen får detta emellertid ingen verkan, eftersom koncessionsvillkoren kommer att beviljas i vanlig ordning. Ekonomiska styrmedel erbjuder, enligt vår mening, en bättre metod att lösa problem även av denna typ.

En skada på miljön innebär en uppoffring av någonting av värde och är alltså en kostnad. Denna kostnad har hittills normalt inte täckts av den som förorsakat skadan. Några ekonomiska stimulanser för att minska skadorna har inte funnits. I vissa fall har politiskt satta gränsvärden för t. ex. utsläpp eller regler enligt miljöskyddslagen bidragit till en minskning av skadorna. Detta är emellertid inte tillräckligt.

Enligt vår mening måste uppoffringar av miljövärden vara så små som över huvud taget är möjligt. Förorenare måste förmås att minimera skadliga effekter på miljön. Detta kan ske på olika sätt, t. ex. genom miljöavgifter som är relaterade till uppoffringen av miljövärden. De kan t. ex. sättas med utgångspunkt från kostnaderna för att återställa miljön och korrigera skadorna. Ofta måste miljöavgifter emellertid sättas på ett schablonartat sätt, eftersom kunskaperna om vilka skador ett visst utsläpp åstadkommer är ofullständiga. I andra fall kan miljöstimulanser, t. ex. i form av skatterabatter, vara att föredraga för att åstadkomma miljöförbättringar.

För ett företag kan stimulansen att åstadkomma utsläppsminskningar vara oberoende av om ett system med miljöavgifter eller miljörabatter används. Dock kan miljöavgifter i vissa fall allvarligt äventyra svenska företags konkurrenskraft och tvinga svensk produktion utomlands. Om miljökraven där är lägre kan de totala utsläppen därigenom öka, eventuellt till samma recipient som tidigare. Ett flexibelt utnyttjande av ekonomiska styrmedel är därför nödvändigt.

Användandet av ekonomiska styrmedel främjar också i hög grad utvecklandet av ny miljövänlig teknik. Även regleringar kan föranleda val av alternativ teknik. Denna process sker dock inte med samma dynamik som i ett system med miljöavgifter.

Vi konstaterar med beklagande att regeringens proposition endast innehåller ett förslag om utredning av ekonomiska styrmedel. Riksdagen bör därför som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om behovet av ekonomiska styrmedel för att åstadkomma en bättre miljö.

19 Resurser

I propositionen anges ett behov av ytterligare 100 handläggartjänster att tillföras de statliga myndigheterna för deras arbete med miljöskyddets prövning och tillsyn. Anslag för denna förstärkning kommer regeringen att begära inför budgetåret 1989/90.

Med hänsyn till förslaget om att företagens egenkontroll skall skärpas och att en miljörapport årligen skall ges in till tillsynsmyndigheten är det av yt-

tersta vikt från effektivitetssynpunkt att den offentliga kontrollen är uppbyggd på ett ändamålsenligt sätt. Enligt vår mening bör myndigheterna i ökad utsträckning kunna köpa tillsyns- och kontrolltjänster av fristående specialiserade konsultföretag, som kan uppnå hög kompetens och god effektivitet i sitt arbete och därmed göra verksamheten kostnadseffektiv. En viss kapacitet bör dock självfallet även finnas hos myndigheterna av kompetens- och kontrollskäl.

Med det av oss skisserade systemet torde det antal handläggare som regeringen föreslagit kunna avsevärt reduceras och friställda resurser till lämplig del anslås för inköp av tjänster från utomstående företag.

Mot. 1987/88
Jo25

20 Åtgärder för att rena Dalälven

Regeringen föreslår ett reservationsanslag på 100 milj. kr. för detta ändamål. Enligt vår mening bör anslaget samordnas med anslaget Åtgärder mot miljöskador, vilket sålunda kommer att uppgå till 150 milj. kr.

En sedvanlig prioritering mellan olika saneringsobjekt och miljöförbättrande åtgärder bör vidtagas. Det är då sannolikt att en betydande del av anslaget kommer att utgå för åtgärder i Dalälven. Denna prioritering bör emellertid inte vara politiskt styrd genom anslagsposternas rubriker utan grundas på sakliga miljöskäl.

21 Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen till *Vård av hotade arter m.m.* för budgetåret 1988/89 anvisar ett reservationsanslag av 3 000 000 kr.,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om statligt ägande och statlig förvaltning av mark för naturvård,

3. att riksdagen beslutar att anslaget *Mark för naturvård* får användas även till den ideella naturvården för inköp av mark för naturvård i enlighet med vad som i motionen anförts.

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om en renodling av begreppet naturskydd,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om syftet med nationalparkerna,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att exploaterade delar av våra nationalparker bör avstyckas och ges en annan skyddsform.

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om naturvårdsverkets bidrag till friluftsanläggningar,

8. att riksdagen som nationellt delmål fastställer vad som i motionen anförts om att koldioxidutsläppen inte får öka från dagens nivå,

9. att riksdagen som mål fastställer att svavelutsläppen till år 2000 skall minska med 80% räknat från 1980 års nivå,

10. att riksdagen begär att regeringen i internationella fora skall verka för en minskning av svavelutsläppen i enlighet med vad som i motionen anförts,

11. att riksdagen begär att regeringen skall fastställa en miljöavgift för tjock eldningsolja på 10000 kr. per ton svavel i enlighet med vad som i motionen anförts,

12. att riksdagen hos regeringen begär förslag i syfte att minska kväveutsläppen till en nivå naturen i Sverige tål,

13. att riksdagen beslutar om ett stimulansbidrag på 3000 kr. för avgasrening av äldre bilar i enlighet med vad som i motionen anförts,

14. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om den tekniska utvecklingens betydelse för en god miljö,

15. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om hantering av slam från kommunala reningsverk,

16. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att en aktionsplan mot föroreningarna i våra sjöar och vattendrag bör utarbetas,

17. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om det internationella miljösamarbetets betydelse,

18. att riksdagen begär att regeringen skall verka för att granskningsskonferensen om ozonskiktet tidigareläggs, att ett mer ambitiöst mål än Montrealprotokollet anger skall fastställas av konferensen samt att ett slutmål för avveckling av freonanvändningen fastställs,

19. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om regeringens freonavvecklingsplan,

20. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om statens ansvar för spårande och åtgärdande av radonhus,

21. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om sänkning av åtgärdsgränsen för radonhus till 200 Bq/m³,

22. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om ekonomiska styrmedel,

23. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om nya handläggartjänster för miljöskyddets prövning och tillsyn. Mot. 1987/88 Jo25

24. att riksdagen beslutar sammanföra det föreslagna anslaget för rening av Dalälven med anslaget *Åtgärder för miljöskador*.

Stockholm den 5 april 1988

Carl Bildt (m)

Lars Tobisson (m)

Anders Björck (m)

Nils Carlshamre (m)

Rolf Dahlberg (m)

Bo Lundgren (m)

Arne Andersson (m)

i Ljung

Ingegerd Troedsson (m)

Ingrid Sundberg (m)

Rolf Clarkson (m)

Ann-Cathrine Haglund (m)

Sonja Rembo (m)

Per-Olof Strindberg (m)